

313. Harg, Skånela sn.

Pl. 8.

Litteratur: Handlingar i ATA 1901; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 88, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildning: Brate foto 1909 (ATA); G. Olson foto 1940 (ATA).

Runstenen står omkr. 675 m. N om Harg, omkr. 280 m. N om U 312, vid västra sidan av den gärdsväg som från Harg förbi U 312 leder i nordlig riktning utåt ägorna, i nordöstra kanten av en skogsdunge.

Runstenen blev, enligt uppgift av markägaren, funnen år 1901 »vid nyodling af en ängsmark». Den undersöktes första gången av Brate 1908. Stenen restes 1909 och 1940.

Ljusgrå, finkornig granit med skifferinslag. Stenen är tydligt tillhuggen, med skarpa kanter. V. smalsidan, som bär ristning, är jämn och slät. Framsidan är delad i två plan ungefär i höjd med den översta runslingan. Toppen är trubbvinklig mot den nedre delen av framsidan och i sin tur delad i två mot varandra trubbvinkliga hälfter. Höjd 1,43 m., över nuvarande markytan 1,33 m., bredd (på mitten) 0,66 m. V. smalsidans bredd 0,31 m.

Ristningen är oskickligt och ojämnt utförd. Linjerna äro hackiga, utan mjukhet. Framsidans ristningslinjer äro i stort sett djupa och kraftigt huggna, skarpt ljusa i brottet. Toppytans figurer äro grunda och otydliga. Allt vittnar om en ovan och osäker ristare.

Inskrift:

kunar lit hkua · stαιν · eftir iafaurkútfast · asbtuiubu sina · auk hulmtis eftir
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

På v. smalsidan: totur sina
60 65

Gunnarr let haggva stæin æftir Iufurfast, stiupu sina, ok Holmdis æftir dottur sina.

»Gunnar lät hugga stenen efter Juvurfast, sin styvdotter, och Holmdis efter sin dotter.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut, ej heller efter 5 r, 8 t, 22 a, 37 u, 44 k, 51 s. Icke stungna äro 1, 10 k. Däremot är tydligt stunget 18 e. I 52 e finns en grund huggning mitt på hst, troligen avseende ett e. 23 i är svårt att hitta, men utgör säkerligen fortsättning av en slinga, som går under runslingan. På hst till 26 u finns en bst till a, lika djupt huggen som det övriga. 27 r har två tillsatta streck: På h. sidan av hst går en bst snett uppåt bst:s övre led; från bst:s understa led utgår nedåt h. en svagt böjd linje, liknande h. bst i a. R. 27 förefaller därför vara en binderuna av r, k och u. På v. sidan av hst i 28 f ett streck vinkelrätt mot hst. I runan 33 förekommer ett liknande streck; där är det tydligen bistav i en t-run. R. 28 torde sålunda böra uppfattas som en binderuna av t och f. 32 asb är mycket egendomlig: Första och tredje leden i s äro utdragna till ramlinjerna; på första staven är en nästan vinkelrät bistav (n eller a), på andra staven ett litet b. Man kunde även uttrycka saken så: nedanför första leden i 32 s är ristat ett a eller n, ovanför sista leden i s ett b. 33 tu: t-bistavarna äro vinkelräta mot hst. — Brate: 18 a, 52 i.

Vad de egendomliga ristade tilläggen till vissa runor i runföljden 23—37 iafurfast · stiubu skola betyda, är oklart. Att det icke uteslutande kan vara »villristning», i syfte att försvåra läsningen, såsom Brate ursprungligen förmodade, är uppenbart. Särskilt de sista runorna 32—33 abu äro ofrånkomliga. Man kan knappast komma ifrån, att här föreligger en lönnskrift, av samma art som i U 163. Om man bortser från de ristningslinjer som bilda orden iafurfast · stiubu, återstå följande runor: 26 a, 27 k och u, 28 t, 32 a (eller n) och b, 33 u, sålunda akutabu. Brate tror sig här finna en ristarens signering av inskriften. Jämte 28—31 fast i 23—31

iafurfast läser han detta som **auk fast i tabu**, vilket han tyder: »högg Fast i Täby». Av flera skäl är denna läsning oantaglig. Ristaren skulle ha avstått från att hugga det **r**, som hörde till hans namn, såsom subjekt i satsen. Ett **auk** 'högg' (i stället för **hiuk**, **iuk**) är osannolikt. Om namnet *Fastr* se ovan U 163. **akutabu** skulle emellertid kunna läsas **aku tabu æigu Tæby** »de äga Täby» eller också **a kutabu a Gutaby** »han (l. hon) äger Gudby». I det närbelägna Fresta finnes en gård Gudby, som äldst (1409) skrives *Guthaby* (*SDns* 2, s. 192). Det kan vara ett *Gutaby*; samma diplom har *th* för *t* även i *Fithiom* Fittja. Emellertid är det måhända ingen tillfällighet, att runföljden består av två tydligt skilda grupper. Den senare är **abu**, vilket kan tolkas *a by* »äger gården». Om den korsande slinglinjen efter 28 **tf** läses **i**, får man namnet **akuti Aguti**; se om detta Sö 219. Sålunda: *Aguti a by* »Agute äger gården».

314. Harg, Skånela sn.

Litteratur: B 101, L 433. J. Bureus, F a 6 s. 212 (Rhezeliu), F a 5 n:r 337, F a 1 s. 76; J. Peringskiöld, F 1 5:1 n:r 5, Monumenta 3, bl. 181; O. Celsius, SR 2, s. 97, 245, 737; UFT h. 6 (1877), s. 23; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 83.

Avbildningar: Peringskiöld, teckning (F 1 5:1), träsnitt (i F 1 5:1, Monumenta 3 och B 101).

Runstenen fanns enligt Rhezelius »Widh Hargz byen». Peringskiöld: »wid Hargsby, öster, i Hammarby sochn». Celsius (efter Norinder): »På Hargsbacken». Runt omkring runstenen finnas på Peringskiölds teckning högar och stenkretsar. Runstenen har tydligen stått mitt i byns gravfält. Den är numera försvunnen.

Ungefärlig storlek: höjd 1,45 m., bredd 1 m.

Fig. 22. U 314. Harg, Skånela sn. Efter teckning av Peringskiöld.